

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

10. De loco passionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

Homil. 32. in eum non sint inter
Ioa. a medio opera feruilia, prohi-
bitos in ueteri lege
neficio; legimus in.
Petram caput in-
ter dies azymorum,
& propter tempus

L. 3. c. 13. n. 6
Pecul. a prin.
tom. 4.

illud, in quo tamen
licebat operari, re-
feruatus est occisio-
ni post Pascha. Ve-
runtamen quicquid
si de hoc, sicut Cai-
phas prudens est ha-
bitus, confulendo
quod expedit unum
hominem mori pro
populo facile po-
tuit dispensare, quia
pericula erat in mo-
ra, ut actus iudicia-
les circa Christum
licite exerceat cre-
derent in primo die
azymorum, praeser-
tam cum actus hi,
non ex lege, sed sta-
tutis eorum, uel con-
suetudine & ieuere-
tia quam prohibi-
ti forte fuerat.

uerunt. Quamquam non delunt, qui per paracœus,
quam Ioan. commemorat, dicens, Erat paracœue
hora quasi sexta, hora diei tertiam uelint intelligi.
Paracœue quippe interpretatur præparatio. Verum
autem Pascha, quod in passione Domini celebra-
tur, incepit præparari ab hora noctis nona, quando
scilicet omnes principes sacerdotum dixerunt, reus
est mortis. Ab illa ergo noctis hora, usque ad Christi
crucifixionem, occurrit hora paracœues, sexta se-
cundum Ioannem, & hora diei tercia secundum Mar-
cum: quidam tamen dicunt, quod hæc diuersitas
ex peccato scriptoris apud grecos contingit: nam
figuræ, quibus tria & sex repræsentantur, satis sunt
propinquæ apud eos.

In lib. q. ex lib. de Quæstionibus ueter. & nou. testamenti, *unc
no. 10. qui noluit Dominus passione sua mundum redimere,
incipit. Deus certe perse. & reformare, quando eum creaverat, id est, in aequi-
bus 9. 55. in noctio. Et tunc dies super noctem increvit: quia per
prin. to. 4. in-
ter opera passionem Salvatoris a tenebris ad lucem perduci-
murus. Et quia perfecta illuminatio erit in secundo
aduentu Christi; ideo tempus secundi aduentus æ-
statu comparatur. Matthæ. uigesimo quarto, ubi di-
citur, Cum ramus eius iam tener fuerit & so-
lia nata, scitis quia prope est astas, ita & nos
cum uideritis hæc omnia, scitote quia prope est
& in ianuis. Et tunc etiam erit maxima Christi ex-
altatio.

AD QVARTVM dicendum, quod Christus in iuuenili aetate pati uoluit propter tria. Primo
quidem, ut ex hoc magis suam dilectionem com-
mendaret, quod uitam suam pro nobis dedit, quan-
do erat in perfectissimo statu. Secundo, quianon
conueniebat, ut in eo appareret naturæ diminutio,
sicut nec morbus, ut supra dictum est. Tertio, ut in
iuuenili aetate moriens & resurgens, futuram re-
surgentium qualitatem in seipso Christus premon-
straret. unde dicitur Ephe. 4. Donec occurramus
omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei in ui-
rum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis
Christi.

Vnde Chrys. * ibidem aliam ex-
positionem ponit, quod Pascha
potest accipi pro toto festo iu-
dæorum, quod septem diebus
agebatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod
sicut Aug. * dicit in lib. de cons.
cuang. hora erat quasi sexta, cum
traditus est Dominus crucifigen-
dus a Pilato, ut Ioh. dicit: non erat
plene sexta, sed quasi sexta. i. pera-
cta quinta, & aliquid etiam de sex-
ta esse coepit, donec completa
texta, Christo pendente in cruce,
tenebri fierent. Intelligitur autem
fuisse hora tercia, cum clamaue-
runt Indig, ut Dominus crucifi-
geretur, & ueracissime demon-
stratur tunc eos crucifixisse, quan-
do clamauerunt. ergo non quicquam
cogitationem tanti criminis auer-
sus a Iudeis in milites conuer-
ret, erat, inquit, hora tercia, & cruci-
fixerunt eum, ut illi eum porius
crucifixisse inueniantur, qui ho-
raria, ut crucifigeretur, clama-
uerunt. Quamquam non delunt, qui per paracœus,

quam Ioan. commemorat, dicens, Erat paracœue
hora quasi sexta, hora diei tertiam uelint intelligi.
Paracœue quippe interpretatur præparatio. Verum
autem Pascha, quod in passione Domini celebra-
tur, incepit præparari ab hora noctis nona, quando
scilicet omnes principes sacerdotum dixerunt, reus
est mortis. Ab illa ergo noctis hora, usque ad Christi
crucifixionem, occurrit hora paracœues, sexta se-
cundum Ioannem, & hora diei tercia secundum Mar-
cum: quidam tamen dicunt, quod hæc diuersitas
ex peccato scriptoris apud grecos contingit: nam
figuræ, quibus tria & sex repræsentantur, satis sunt
propinquæ apud eos.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut dicitur in
lib. de Quæstionibus ueter. & nou. testamenti, *unc
no. 10. qui noluit Dominus passione sua mundum redimere,
incipit. Deus certe perse. & reformare, quando eum creaverat, id est, in aequi-
bus 9. 55. in noctio. Et tunc dies super noctem increvit: quia per
prin. to. 4. in-
ter opera passionem Salvatoris a tenebris ad lucem perduci-
murus. Et quia perfecta illuminatio erit in secundo
adventu Christi; ideo tempus secundi aduentus æ-
statu comparatur. Matthæ. uigesimo quarto, ubi di-
citur, Cum ramus eius iam tener fuerit & so-
lia nata, scitis quia prope est astas, ita & nos
cum uideritis hæc omnia, scitote quia prope est
& in ianuis. Et tunc etiam erit maxima Christi ex-
altatio.

AD QVARTVM dicendum, quod Christus in iuuenili aetate pati uoluit propter tria. Primo
quidem, ut ex hoc magis suam dilectionem com-
mendaret, quod uitam suam pro nobis dedit, quan-
do erat in perfectissimo statu. Secundo, quianon
conueniebat, ut in eo appareret naturæ diminutio,
sicut nec morbus, ut supra dictum est. Tertio, ut in
iuuenili aetate moriens & resurgens, futuram re-
surgentium qualitatem in seipso Christus premon-
straret. unde dicitur Ephe. 4. Donec occurramus
omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei in ui-
rum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis
Christi.

ARTICULVS XI.

Vtrum Christus fuerit conuenienti
loco passus.

AD DECIMVM sic proceditur.
Videtur, quod non conuenienti
loco Christus passus fuerit: Christus enim passus est secundum
carnem humanam, que quædem concepera fuit ex uirgine in
Nazareth, & nata in Bethlehem. ergo uidetur quod non in Hierusalem, sed in Be-
thlem pati debuerit.

¶ 2 Præt. Veritas debet responde
re figuræ: sed passio Christi figu-
rabatur per sacrificia ueteris legis:
sed huiusmodi sacrificia offerebā-
tur in templo. ergo uidetur quod
& Christus in templo pati debue-
rit, & non extra portam ciuitatis.

¶ 3 Præt. Medicina debet morbo respondere: sed
passio Christi fuit medicina contra peccatum Adæ. Adam autem non fuit sepultus in Hierusalem, sed in Hebron: dicitur enim Iohue 14. Nomen Hebron an tea uocabatur chariatarbe, Adam maximus ibi in terra. Enachum situs est. ergo uidetur quod Christus in Hierusalem, & non in Hierusalem pati debuerit.

AD CONTRA est, quod dicitur Luc. 14. Non
capit prophetam perire extra Hierusalem: sed Christus fuit propheta. Conuenienter ergo passus est in Hierusalem.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicitur in lib. 83. *
Quæstionum, omnia propriis locis & temporibus
genit Salvator, quia sicut omnia tempora sunt in ma-
nu eius, ita etiam omnia loca: & ideo sicut conuenienti
ti tempore Christus passus est, ita etiam conuenienti
ti loco.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus
conuenientissime in Hierusalem passus est. Primo
quidem, quia Hierusalem erat locus a Deo electus,
ad sacrificia sibi offerenda: quæ quidem figuralia sa-
crificia figurabant Christi passionem, quod est uer-
um sacrificium, secundum illud Ephel. 5. Tradidit
semetipsum hostiam & oblationem in odorem sua
uitaris. Vnde Bedas dicit in quadam homilia, quod
appropinquante hora passionis, Dominus appropin-
quare uoluit loco passionis, scilicet in Hierusalem,
quo peruenire ante sex dies paschæ, sicut agnus pa-
schalis ante sex dies paschæ, id est, decima luna, secu-
dum præceptum legis ad locum immolationis du-
cebat.

Secundò, quia uirtus passionis eius ad totum mun-
dum diffundenda erat, in medio terre habitabilis pa-
tiuoluit, i. in Hierusalem. vñ dñ in Pial. 73. Deus au-
tem rex noster, ante secula operatus est salutem in
medio terre, id est, in Hierusalem, quæ dicitur esse
umbilicus terre. Tertio, quia hoc maxime conuenie-
bat humilitati eius, ut scilicet sicut turpisimum ge-
nus mortis elegit, ita etiam ad eius humilitatem per-
tinuit, quod in loco tam celebri confusione pati
non recusat. unde Leo Papa dicit in quadam ser-
mone epiphaniæ, † Qui serui suscepserat formam, Be-
thleem preelegit nativitatem, Hierusalē passionem. Quar-
to, ut ostenderet a principibus populi Iudeorum ex-
hortam esse iniquitatem occidentium ipsum: & i-
deo in Hierusalem, ubi principes morabantur, uo-
luit pati. Vnde dicitur Actuum 4. Conuenenter in ista

Itulus clarus.
In corpore una conde-
sio. Christus in loco
conuenienti passus fu-
erit. Probatur, quia
omnia propriis locis
& temporibus genit,
quia omnia loca &
tempora in manu e-
ius sunt ergo.

In responsione ad
secundum & tertium,
aduertitur quod ad lite
ram Christus passus
est extra portam in
loco dominatorum,
ut mores sua turpior
redderetur, dum in
loco publice ignomi-
ni, ac maxime pau-
lo passus est.

¶ 4 Præt. Medicina debet morbo respondere: sed
passio Christi fuit medicina contra peccatum Adæ.
Adam autem non fuit sepultus in Hierusalem, sed in
Hebron: dicitur enim Iohue 14. Nomen Hebron
an tea uocabatur chariatarbe, Adam maximus ibi in
terra. Enachum situs est. ergo uidetur quod Christus in
Hierusalem, & non in Hierusalem pati debuerit.

AD CONTRA est, quod dicitur Luc. 14. Non
capit prophetam perire extra Hierusalem: sed Christus fuit propheta. Conuenienter ergo passus est in
Hierusalem.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicitur in lib. 83. *
Quæstionum, omnia propriis locis & temporibus
genit Salvator, quia sicut omnia tempora sunt in ma-
nu eius, ita etiam omnia loca: & ideo sicut conuenienti
ti tempore Christus passus est, ita etiam conuenienti
ti loco.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus
conuenientissime in Hierusalem passus est. Primo
quidem, quia Hierusalem erat locus a Deo electus,
ad sacrificia sibi offerenda: quæ quidem figuralia sa-
crificia figurabant Christi passionem, quod est uer-
um sacrificium, secundum illud Ephel. 5. Tradidit
semetipsum hostiam & oblationem in odorem sua
uitaris. Vnde Bedas dicit in quadam homilia, quod
appropinquante hora passionis, Dominus appropin-
quare uoluit loco passionis, scilicet in Hierusalem,
quo peruenire ante sex dies paschæ, sicut agnus pa-
schalis ante sex dies paschæ, id est, decima luna, secu-
dum præceptum legis ad locum immolationis du-
cebat.

Secundò, quia uirtus passionis eius ad totum mun-
dum diffundenda erat, in medio terre habitabilis pa-
tiuoluit, i. in Hierusalem. vñ dñ in Pial. 73. Deus au-
tem rex noster, ante secula operatus est salutem in
medio terre, id est, in Hierusalem, quæ dicitur esse
umbilicus terre. Tertio, quia hoc maxime conuenie-
bat humilitati eius, ut scilicet sicut turpisimum ge-
nus mortis elegit, ita etiam ad eius humilitatem per-
tinuit, quod in loco tam celebri confusione pati
non recusat. unde Leo Papa dicit in quadam ser-
mone epiphaniæ, † Qui serui suscepserat formam, Be-
thleem preelegit nativitatem, Hierusalē passionem. Quar-
to, ut ostenderet a principibus populi Iudeorum ex-
hortam esse iniquitatem occidentium ipsum: & i-
deo in Hierusalem, ubi principes morabantur, uo-
luit pati. Vnde dicitur Actuum 4. Conuenenter in ista

ista civitate aduersus sanctum puerum tuum Iesum, quem unxiisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus, & populis Israel.

AD SECUNDVM Dicendum, quod Christus non in templo aut in civitate, sed extra portam passus est propter tria. Primo quidem, ut ueritas responderet figura, nam uetus & hircus, qui solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, extra castra coniburebantur, ut precipitur Lev. 10. Vnde dicitur Heb. 13. Quorum animalium inferi sanguis pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra, propter quod & Iesu, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Secundo, ut per hoc daret nobis exemplum exequendi a mundana conuersatione, unde ibidem subditur, Exequam igitur ad eum extra castra, improprium eius portantes. Tertio, ut Chrysost. * in sermo de passio. dicit, Noluit Dominus qui in civitate nuspati sub tecto, non in templo iudaico, ne Iudei nos, alii subruberent sacrificium salutare, ne putares pro illo quantum la ruant plebe oblatum, & ideo foras civitatem, ^{a primis. 1.} Super illud ras muros, ut scias sacrificium esse commune, quod Matth. & totius terrae est oblatio, quod communis est purificatio. ^{Alius. in. 4.}

AD TERTIVM Dicendum, quod, sicut Hieron. * dicit super Matthaeum, Quidam exposuit caluarium, in quo sepulcrum est Adam, & ideo sic appellatum, quia ibi antiqui homines sit conditum caput favorabilis interpretatio & mulcens aures populi, nec tamen uera. Extra urbem enim & foras portau loca sunt in quibus truncatur capita damnatorum & caluarie, id est, decollatorum sumptere nomina. Propterea autem ibi crucifixus est Iesus, ubi prius erat area damnatorum, ut ibi erigerentur uexilla martyrii. Adam nero sepultum iuxta Hebron & Arbee in Iesu fili Naue volumine legimus.

Magis autem Iesus crucigendus erat in loco communis damnatorum, quam iuxta sepulchrum Adae, ut ostenderetur quod crux Christi non solum erat in remedium contra peccatum personae ipsius Adae: sed etiam contra peccatum totius mundi.

ARTICVLVS XI.

[¶] Super quatuor quadragesimam sextam articulum undecimum.

Vtrum conueniens fuerit Christum cum latronibus crucifigi.

AD UNDECIMVM sic procedit. Videtur, quod non fuerit conueniens Christum cum latronibus crucifigi: dicitur enim 2. ad Cor. 5. Quia participatio iustitiae cum iniuriantur: sed Christus factus est nobis iustitia a Deo, iniurias autem pertinet ad latrones, non ergo fuit conueniens, ut Christus simul cum latronibus crucifigeretur.

¶ 2 Praet. Super illud Math. 26. Si oportuerit me mori tecum, non te negabo, dicit Origenes. † Mori cum Iesu pro omnibus morte, hominum non erat. & Ambro. * dicit super illud Lyc. 22. Paratus sum tecum & in carcere, & in mortem ire: passio, inquit, Domini nimis dolor hest, pares non habet. Multo igitur minus conueniens

A uidetur, quod Christus simul cum latronibus pateretur. ¶ 3 Praet. Matth. 27. dicitur, quod latrones qui crucifixi erant cum eo, impooperabant ei: sed Lyc. 23. dicitur, quod unus eorum, qui crucifixus erat cum Christo, ei dicebat, Memetō mei Domine, dum ueneris in regnum tuum, ergo uideatur, quod praeter latrones blasphemantes fuerit cum eo crucifixus aliis non blasphemans. Et sic uidetur inconvenienterab euangelistis narratum, quod Christus fuerit cum latronibus crucifixus.

B SED CONTRA est, quod Isa. 53. fuerat prophetatum: Et cum seculatis reputatus est.

R E S P O N S U M Dicendum, quod Christus inter latrones crucifixus est, alia quidem ratione quantum ad intentionem Iudeorum, alia vero quantum ad Dei ordinationem.

Quantum enim ad intentionem Iudeorum, duos latrones utrumque crucifixerunt, sicut dicit Chrysost. * ut eorum desilis nichil dicitur: huius autem ubique crux honoratur: reges diademata deponentes, assumunt crucem in purpulis, in diadematibus, in armis, in mensa factata, ubique terrarum crux emitte: quantum uero ad Dei ordinationem, Christus cum latronibus crucifixus est: quia ut Hieron. * dicit super Matth. sicut pro nobis maledictum crucis factus est Christus, sic pro omnium salute inter nos quia noxius crucifigitur. Secundo, ut dicit Leo * Papa in sermone de passione, duo latrones vnius ad dexteram & alius ad sinistram crucifiguntur, ut in ipsa patibili specie monstrareretur illa, qua in iudicio ipsius, omnium hominum facienda est discrecio. Et Augustinus † dicit super Ioan. Ipla crux, si attendas, tribunal fuit; in medio enim iudice constituto, unus qui creditur, liberatus, alius qui insultauit, damnatus est: iam significabat quod facturus est de uiuis & mortuis, alios positurus ad dextram, alios uero ad sinistram. Tertio, secundum Hilariū * duo latrones leuæ ac dextræ affiguntur, omnem humani generis uniuersitatem vocari ad sacramentum passionis Domini ostendentes: sed quia per diuersitatem fidelium ac infidelium, sit omnium secundum dextram sinistramque diuisio, unus ex duobus ad dextram eius situs, fidei iustificatione salvatur. Quarto, quia ut Beda * dicit super Mar. latrones, qui cum Domino crucifixi sunt, significant eos, qui sub fide & confessione Christi uel agonem martyrii, uel quelibet arctioris disciplinae instituta subeunt: sed qui hoc pro eterna gloria gerunt, dextræ latronis fide deficiuntur: qui uero humanæ laudis intuitu, sinistri latronis mente imitantur & actus.

A D PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Christus debitum mortis non habuit, sed mortem uoluntarie subiit, ut sua uirtute uinceret mortem, ita etiam non habuit meritum, ut cum latronibus poneretur, sed uoluit cum iniquis deputari, ut sua uirtute iniquitatem defrueret. Vnde Chrysost. † dicit super Ioan. quod latronem in cruce conuertere, & in paradisum inducere, non minus fuit, quam co-cutere petras.

AD SECUNDUM dicendum, quod non conueniebat, ut cum Christo aliquis alius pateretur ex eadem

Tertia S. Thomæ. V 3 cœ-

tum: quia oppositum euenit, dum Christi crux adoratur, & ab illorum crucibus sic discernitur, & uere totum oppositum euenit. Putauerunt Iudei confundere crucem Christi cum crucibus impiorum, dum simul cum impis crucifixus, sicut ali pertransire: sed euenit ut Christi crux fulserit, ita, quod etiam alias memorabiles, quamvis non uenerabiles, reddiderit, ut experientia testatur.

Secunda conclusio:

Christus secundum

Dei ordinationē in-

ter latrones conue-

nienter crucifixus est.

Probatur quadrupliciter. Omnia clara

sunt.

Homo. 88. in
Mat. aliquau
tali a prima.
to. 2.

Mat. 27. sup
illud, Vene-
rante in locu-
qui dicitur
Gogorha.
tom. 9.
I. 4. sermo.
de passione
pari a prin.
Ang. trac. 7.
in fo. in fin.
to. 9.

ca. 33. in Mat.
th. ante me.

Cap. 15. in
Mar. in c. 44.
secundum
eius ord. cir
ca med. to. 2.

Homil. 43. in
Io. 6. 1. en. 4.
te a pris. to.
mo. 3.